

Asia: VN/2258/2021

Lausuntopyyntö: Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) valmistelun ja siihen liittyvän ympäristöarvioinnin aloittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on aloittanut yhdessä alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa tulevaa ohjelmakautta 2021-2027 koskevan Suomen (pl. Ahvenanmaa) EU-osarahoitteen alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelun syksyllä 2018. Valmistelu perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston antamaan yleisasetusehdotukseen (COM(2018) 375) sekä asetusesityksiin Euroopan aluekehitysrahastosta (COM(2018) 372) ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta (COM(2018) 382).

Valmisteluun sisällytetään nyt myös oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF), joka perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston antamaan asetusehdotukseen (COM(2020) 22 final) oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta.

JTF-rahaston alueellinen kohdistuminen

JTF-rahaston toimenpiteet tulevat esityksen mukaan kohdistumaan seuraaviin maakuntiin: Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Savo, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Kymenlaakso, Lappi, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo ja Satakunta. Näiden lisäksi Pirkanmaan maakunnasta on mukana neljä kuntaa, jotka ovat Punkalaidun, Virrat, Parkano ja Kihniö. Esitys pohjautuu pääosin komission 2020 antamaan maaraporttiin, jonka mukaan JTF-rahaston toimet tulee kohdistaa pääosin Itä- ja Pohjois-Suomen turvetuotantoalueille. Uusimaa tuottaa kuitenkin noin viidesosan koko maan CO₂ kokonaispäästöistä ja sen vuoksi nimenomaan Uudellamaalla tarvitaan uusia innovaatioita ja teknisiä ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi. Tämän vuoksi JTF-rahaston toimien rajaaminen vain turvetuotantoalueille on Uudenmaan liiton mielestä ei ole perusteltua.

JTF-rahastosta tuettavat toimet

Oikeudenmukaiseen siirtymään liittyviin haasteisiin vastaamiseksi komissio on määrittänyt Suomen maaportissa 2020 ensisijaisesti priorisoitavia investointitarpeita, jotka liittyvät (1) tehokasta ja puhdasta energian tuotantoa ja käyttöä tukevien innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon, (2) paikallisen talouden monipuolistamiseen ja sen varmistamiseen, että työntekijöillä, joihin siirtymä vaikuttaa, on tarvittavaa osaamista ja (3) turvetuotannosta vapautuvien alueiden kasvihuonevaikutuksen minimoimiseen, kuten laitosalueen kunnostamiseen, maan saneeraukseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen tehtäviin investointeihin.

Uudenmaan liiton mielestä vain korkeatasoisella tutkimus-kehitysosaamisella voidaan synnyttää uusia ratkaisuja vihreän talouteen ja siihen liittyvien uusien elinkeinojen syntymisen. JTF-rahastosta tuettavilla toimilla on vain vähäisiä eroja rakennerahastoista tuettavaan toimintaan. JTF:stä tuetaan mm. tutkimus- ja innovointitoimintaan tehtäviä investointeja, joilla edistetään edistyneen teknologian siirtoa. Kyseiset investoinnit ovat keskeisiä maakuntien elinkeinotoiminnan edistämisen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämisen kannalta. Suomi tarvitsee lähivuosina paljon uusia innovaatioita ja niihin pohjaavaa uutta yritystoimintaa, joka mahdollistaa vihreän talouden ja siihen liittyvien uusien elinkeinojen syntymisen. Tällaisia ratkaisuja synnytetään vain korkeatasoisella tutkimus-kehitysosaamisella, joka Suomessa keskittyy Uudellemaalle ja muihin kasvukeskuksiin.

Rahoituskokonaisuuden huomioiminen

Suomen saanto JTF-rahastosta on noin 466 milj. euroa, josta monivuotisen rahoituskehityksen osuus 204 milj. euroa ja elpymisvälineen 262 milj. euroa (käyvin hinnoin). Kansallinen osarahoitus on siirtymäalueilla vähintään 30 % ja JTF-kokonaisrahoitus olisi siten n. 664 miljoonaa euroa.

Uudenmaan liitto esittää, että JTF-rahaston varojen kohdentamisessa tulee huomioida eri rahoituslähteiden (EAKR, ESR, JTF) muodostama kokonaisuus. Koheesiopolitiikka on EU:n keskeinen rahoitusväline kestävän kasvun, työllisyyden ja osaamisen edistämiseksi koko unionin alueella ja sillä voidaan vauhdittaa yksityisen rahoituksen suuntautumista vihreisiin kohteisiin. Kun JTF-rahoituksen maakunnallisesta kohdentamisesta tehdään kansallisia päätöksiä, täytyy samalla ottaa huomioon EAKR- ja ESR-varojen vastaava kohdentaminen maakuntiin. JTF-rahaston koko on huomattavan suuri suhteessa muiden rahastojen kokoon ja tämä tulee vaikuttamaan tuensaajien sekä kohderyhmien mahdollisuuksia hankkeistaa ja hyödyntää rahastoja. Myös muun EU:n elvytysrahoituksen, erityisesti elpymis- ja palautumisvälineen (RRF), kohdentuminen tulee huomioida tehtäessä kansallisia päätöksiä rahoituskokonaisuudesta.

Eri rahoituslähteiden muodostamaa kokonaisuutta arvioitaessa on hyvä huomioida, että koronaepidemian vaikutukset ovat kuitenkin heijastuneet nimenomaan Uudenmaan yritystoimintaan, työllisyyteen ja talouteen muuta maata huomattavasti rajummin sekä määrällisesti että suhteellisesti.

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin hyödyntäminen

Uudenmaan liiton mielestä on edelleen epäselvää, kuinka esim. Uudellamaalla voidaan hyödyntää Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin kokonaisuutta. Alueellisten siirtymäsuunnitelmien laatiminen on edellytys myös muiden oikeudenmukaisen siirtymän mekanismiin kuuluvien instrumenttien tuelle. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi käsittää kolme rahoituslähdetä 1) oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) 2) InvestEU-ohjelmaan kuuluvan oikeudenmukaisen siirtymän järjestely yksityisten investointien houkuttelemiseksi ja 3) julkisen sektorin lainajärjestely, joka toteutetaan EIP:n kanssa ja jota tuetaan EU:n talousarviosta.

Erityisesti InvestEU ja EIP-ryhmän järjestelyillä voitaisiin tukea laajempialaisia investointeja mm. energia-, liikenne- ja sosiaaliseen infrastruktuuriin. Näiden instrumenttien maantieteellinen soveltamisala on laajempi kuin JTF-rahaston, sillä niistä tuettaisiin hankeinvestointeja myös siirtymäsuunnitelmien mukaisten alueiden ulkopuolella, edellyttäen, että hankkeet hyödyttävät alueellisissa siirtymäsuunnitelmissa yksilöityjä erityisen tuen piirissä olevia alueita.

Salmi Petra

Uudenmaan liitto - johtaja, EU- ja kansainväliset asiat Eero Venäläinen,
maakuntajohtaja Ossi Savolainen